

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Вдовенко Н. М., Павленко М. М.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з вивчення дисципліни «Економіка рибогосподарської галузі та менеджмент у рибництві» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПІ «Водні біоресурси та аквакультура» за спеціальністю Н5 «Водні біоресурси та аквакультура» галузі знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

УДК 639.2/.3:338.43:658

ББК 47.2я73

В 25

*Рекомендовано до видання вченою радою
факультету тваринництва та водних біоресурсів
(Протокол № 7 від 19 березня 2026 року)*

Рецензенти:

Кваша С. М., д.е.н., проф., академік Національної академії аграрних наук України, проректор з навчальної і виховної роботи Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Світельський М. М., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Економіка рибогосподарської галузі та менеджмент у рибництві» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Водні біоресурси та аквакультура» за спеціальністю Н5 «Водні біоресурси та аквакультура» галузі знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина». Київ: РВВ НУБіП України. 2026. – 20 с.

У методичних вказівках з вивчення навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарської галузі та менеджмент у рибництві» висвітлено основні економічні показники функціонування підприємств рибогосподарського комплексу та аквакультури з урахуванням сучасних підходів до управління. Розкрито питання підвищення ефективності використання трудових, матеріальних і водних біоресурсів у поєднанні з управлінськими рішеннями. Подано характеристику ресурсного забезпечення галузі, зокрема водних об'єктів, основних і оборотних засобів рибницьких підприємств. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності діяльності суб'єктів рибогосподарської галузі.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Програма та структура навчальної дисципліни.....	7
2. Теми лекцій.....	8
3. Теми практичних занять.....	9
4. Теми самостійної роботи.....	9
5. Питання на атестаційний екзамен.....	10
6. Глосарій основних термінів.....	12
7. Навчально–методичне забезпечення.....	15
8. Рекомендовані джерела інформації.....	17

Вступ

Сучасний етап розвитку рибальства та аквакультури характеризується суттєвими галузевими змінами, посиленням ролі економічних механізмів господарювання, впровадженням інноваційних рішень і зростанням значення менеджменту у забезпеченні діяльності суб'єктів господарювання. У цих умовах особливої ваги набуває підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних поєднувати ґрунтовні теоретичні знання з практичними навичками аналізу економічних процесів, прийняття управлінських рішень та оцінювання результативності функціонування підприємств рибного господарства.

Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Економіка рибогосподарської галузі та менеджмент у рибництві» розроблено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Водні біоресурси та аквакультура». Їх зміст спрямований на формування у здобувачів системного розуміння економічних засад розвитку рибного господарства, особливостей функціонування ринку рибної продукції, механізмів державного регулювання, інструментів менеджменту та напрямів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу галузі. Зміст дисципліни охоплює питання економіки виробництва продукції аквакультури, правового забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів, стратегічного управління, європейського досвіду використання водних біоресурсів, а також сучасних цифрових та інтелектуальних технологій в управлінні рибальством і аквакультурою.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні системи знань з економічних проблем глобального рибальства та аквакультури, їх природно-географічного, інституційно-інфраструктурного та ринкового бізнес-середовища, сталого розвитку, інструментарію розвитку галузі рибальства, у забезпеченні оволодіння студентами сукупністю спеціальних теоретичних знань, а також практичних навичок для подальшої роботи.

Набуття компетентностей: інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері водних біоресурсів та аквакультури.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК02 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК06 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК07 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК08. Здатність аналізувати світовий ринок продукції аквакультури та організувати державну підтримку, міжнародне співробітництво в сфері рибництва та рибальства.

СК09 Здатність організувати підприємницьку діяльність та забезпечувати економічну ефективність у рибницьких господарствах.

СК10. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем водних біоресурсів та аквакультури до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері водних біоресурсів та аквакультури і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень.

ПРН02. Вільно презентувати та обговорювати усно і письмово результати досліджень та інновацій, інші питання професійної діяльності державною та іноземною мовами.

ПРН03. Відшукувати необхідну інформацію, використовуючи різноманітні ресурси: журнали, бази даних, відкриті дані та інші ресурси, аналізувати та оцінювати цю інформацію.

ПРН04. Приймати ефективні рішення, брати відповідальність та працювати в критичних умовах під час виконання виробничих, технологічних та наукових задач водних біоресурсів та аквакультури, аналізувати та інтегрувати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки.

ПРН05. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти з проблем водних біоресурсів та аквакультури та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням виробничих, правових, економічних та екологічних аспектів.

ПРН06. Застосовувати сучасні методи моделювання, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання виробничих, технологічних і наукових проблем у сфері біоресурсів та аквакультури.

ПРН08. Оцінювати та забезпечувати ефективність виробництва у сфері водних біоресурсів та аквакультури з урахуванням правових, економічних та етичних обмежень.

Структура методичних вказівок побудована відповідно до логіки опанування дисципліни та включає мету, компетентності, програмні результати навчання, програму і структуру курсу, тематику лекційних, практичних і самостійних занять, питання для підсумкового контролю, а також глосарій базових понять. Такий підхід дає змогу забезпечити цілісність освітнього процесу, послідовність засвоєння навчального матеріалу та орієнтацію здобувачів на вироблення практично значущих умінь і навичок.

Запропоновані методичні вказівки можуть бути використані здобувачами вищої освіти під час підготовки до аудиторних занять, самостійного опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, а також підготовки до атестаційного контролю. Їх застосування сприятиме підвищенню якості освітнього процесу, формуванню сучасного економічного мислення та професійних компетентностей, необхідних для ефективної діяльності в умовах трансформації рибогосподарської галузі та розвитку аквакультури.

1. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма						заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
			л	лаб	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1. Теоретичні основи економіки рибогосподарської галузі										
Тема 1. Теоретичні засади державного регулювання аграрного сектора і аквакультури у контексті інноваційного менеджменту та продовольчої безпеки	1–2	20	4	–	6	37	20	–	–	70
Тема 2. Стан виробництва продукції аквакультури у світі та в Україні за умов технологічного менеджменту	3–4	19	4	–	6		15	–	–	
Тема 3. Розвиток рибного господарства і формування ринку його продукції	5–6	20	4	–	6		15	–	–	
Тема 4. Використання штучного інтелекту в управлінні рибальством та аквакультурою для реалізації потреб менеджменту	7–8	18	4	–	6		20	–	–	
Разом за змістовим модулем 1	–	77	16	–	24	37	70	–	–	70
Модуль 2. Економіка рибного господарства та аквакультури										
Тема 5. Рациональне використання водних біоресурсів у рамках Спільної рибної політики: досвід соціально-економічного менеджменту Європейського Союзу	9–10	18	4	–	6	38	20	–	–	80
Тема 6. Правове регулювання діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання: основні законодавчі аспекти та менеджмент у галузі	11–12	20	4	–	6		20	–	–	
Тема 7. Реформування рибного господарства: задачі довірення, досягнуті результати, плани для реалізації	13–14	19	4	–	5		20	–	–	

Тема 8. Зонування в аквакультурі, вибір місця розташування рибницьких підприємств та управління територіями з урахуванням вимог глобального середовища та управлінського менеджменту	15	16	2	–	4		20	–	–	
Разом за змістовим модулем 2	–	73	14	–	21	38	80	–	–	80
Усього годин	–	150	30	0	45	75	150	–	–	150

2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми
1.	Теоретичні засади державного регулювання аграрного сектора і аквакультури у контексті інноваційного менеджменту та продовольчої безпеки
2.	Стан виробництва продукції аквакультури у світі та в Україні за умов розвитку технологічного менеджменту
3.	Розвиток рибного господарства і формування ринку його продукції
4.	Використання штучного інтелекту в управлінні рибальством та аквакультурою для реалізації потреб менеджменту
5.	Раціональне використання водних біоресурсів у рамках Спільної рибної політики: досвід соціобезпекового менеджменту Європейського Союзу
6.	Правове регулювання діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання: основні законодавчі аспекти та менеджмент у галузі
7.	Реформування рибного господарства: задачі до вирішення, досягнуті результати плани для реалізації
8.	Зонування в аквакультурі, вибір місця розташування рибницьких підприємств та управління територіями з урахуванням вимог глобального середовища та управлінського менеджменту

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1.	Теоретичні засади державного регулювання аграрного сектора і аквакультури у контексті інноваційного менеджменту та продовольчої безпеки
2.	Стан виробництва продукції аквакультури у світі та в Україні за умов розвитку технологічного менеджменту
3.	Розвиток рибного господарства і формування ринку його продукції
4.	Використання штучного інтелекту в управлінні рибальством та аквакультурою для реалізації потреб менеджменту
5.	Рациональне використання водних біоресурсів у рамках Спільної рибної політики: досвід соціобезпекового менеджменту Європейського Союзу
6.	Правове регулювання діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання: основні законодавчі аспекти та менеджмент у галузі
7.	Реформування рибного господарства: задачі до вирішення, досягнуті результати плани для реалізації
8.	Зонування в аквакультурі, вибір місця розташування рибницьких підприємств та управління територіями з урахуванням вимог глобального середовища та управлінського менеджменту

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1.	Регулювання попиту на продукцію рибогосподарської галузі на засадах менеджменту
2.	Регулювання пропозиції на продукцію рибогосподарської галузі на засадах менеджменту
3.	Стратегічний менеджмент у рибогосподарській галузі та розробка ефективної стратегії розвитку рибного господарства
4.	Роль інновацій у менеджменті рибогосподарської галузі, з використанням новітніх технологій у вирощуванні та переробці риби
5.	Планування та управління виробничими процесами в рибництві: підходи до оптимізації витрат і підвищення продуктивності
6.	Роль менеджменту в підвищенні конкурентоспроможності рибогосподарської галузі
7.	Логістичні аспекти рибогосподарської галузі та забезпечення постачання кормів і збуту рибогосподарської продукції
8.	Забезпечення якості продукції рибогосподарської галузі: менеджмент якості та міжнародні стандарти

5. Питання на атестаційний екзамен

Питання 1. Перелічіть основних імпортерів риби та рибної продукції:	
1.	Китай, Республіка Корея
2.	Україна
3.	Іспанія, Італія
4.	Всі відповіді вірні

Вірна відповідь: 4

Питання 2. Перелічіть, основні елементи SWOT-аналізу:	
1.	сильні та слабкі
2.	можливості та загрози
3.	загрози
4.	всі відповіді вірні

Вірна відповідь: 3

Питання 3. Узгоджена діяльність суб'єктів державного регулювання щодо створення макроекономічних передумов, необхідних для функціонування господарського механізму у відповідності із пріоритетами аграрної політики держави у частині розвитку аквакультури як її органічної складової – це?	
--	--

Вірна відповідь: Державне регулювання аквакультури

Питання 4. Ступінь забезпеченості населення країни екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування вітчизняного виробництва за науково-обґрунтованими нормами і доступними цінами при збереженні і поліпшенні середовища проживання – це?	
--	--

Вірна відповідь: Продовольча безпека

Питання 5. Основа системи державного регулювання розвитку аквакультури становлять широке використання засобів:	
1.	ліцензування і квотування
2.	дотації і субсидії
3.	надання податкових пільг
4.	всі відповіді вірні

Вірна відповідь: 4

Питання 6. Продукція аквакультури призначена для:	
1	забезпечення продовольчої безпеки населення
2	виробництва кормів для тварин
3	використання у промислових технологічних процесах
4	проведення наукових експериментів

Вірна відповідь: 1

Питання 7. Установіть відповідність між складовими Спільної рибної політики ЄС та їхнім змістом	
1. Ринкова політика	А. встановлення квот на вилов, заборона перелову, захист молоді риби та відновлення популяцій
2. Управління	Б. контроль доступу до ресурсів, регулювання

рибальством	риболовецьких знарядь, моніторинг і нагляд
3. Збереження рибних ресурсів	В. забезпечення стабільності ринку, підтримка справедливих цін, сертифікація продукції
4. Фінансова підтримка	Г. надання субсидій, дотацій і фінансування з Європейського фонду морського та рибного господарства (EMFF)
5. Міжнародне співробітництво	Д. укладання угод з третіми країнами, участь у міжнародних рибогосподарських організаціях

Вірна відповідь: 1 – В; 2 – Б; 3 – А; 4 – Г; 5 – Д

Питання 8. Перелічіть основних провідних світових експортерів риби та рибної продукції:	
1	Китай, Норвегія
2	Таїланд
3	В'єтнам
4	всі відповіді вірні

Вірна відповідь: 4

Питання 9. За кількістю продукція прісноводної аквакультури на глобальному ринку складає:	
1	менше 10 % від загального обсягу виробництва
2	близько 25 %
3	понад 60 % від світового обсягу продукції аквакультури
4	не перевищує 40 %

Вірна відповідь: 3

Питання 10. Визначте відповідність:	
А – тенденції або події в зовнішньому середовищі, які під час відсутності відповідної реакції галузі спричиняють значне погіршення стану галузі на шляху до виконання своїх планів.	1. Сильні сторони
Б – тенденції або події в зовнішньому середовищі, які під час відсутності відповідної реакції галузі спричиняють значне погіршення стану галузі на шляху до виконання своїх планів.	2. Слабкі сторони
В – тенденції або події в зовнішньому середовищі, при правильній відповідній реакції на які галузь домагається істотного просування до поставлених стратегічних цілей.	3. Можливості
Г – тенденції або події в зовнішньому середовищі, при правильній відповідній реакції на які галузь домагається істотного просування до поставлених стратегічних цілей.	4. Загрози

Вірна відповідь: 1–Б, 2–Г, 3–В, 4–А

6. Глосарій основних термінів

А

Аквакультура – галузь господарства, що охоплює розведення, вирощування та відтворення водних біоресурсів у контрольованих або напівконтрольованих умовах.

Аквакультурне підприємство – суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність із вирощування водних біоресурсів у промислових або напівпромислових умовах.

Аграрний сектор економіки – сукупність галузей, пов'язаних із виробництвом, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції, включаючи рибне господарство.

Адаптивне управління – підхід до менеджменту, що передбачає гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища.

Б

Біоекономіка – система господарювання, заснована на раціональному використанні біологічних ресурсів із застосуванням інноваційних технологій.

В

Водні біоресурси – сукупність живих організмів, що мешкають у водному середовищі та використовуються людиною в господарській діяльності.

Виробництво продукції аквакультури – процес вирощування риби, моллюсків, ракоподібних та інших водних організмів для споживання або комерційного використання.

Г

Глобальне середовище – сукупність міжнародних економічних, екологічних, політичних та соціальних факторів, що впливають на функціонування галузі.

Д

Державне регулювання аграрного сектору – система економічних, правових та адміністративних заходів впливу держави на розвиток аграрного виробництва.

Диверсифікація виробництва – розширення видів діяльності підприємства з метою зниження ризиків і підвищення ефективності.

Е

Економічна ефективність аквакультури – співвідношення отриманих результатів до витрачених ресурсів.

Екологічна стійкість – здатність екосистеми зберігати свої функції під впливом зовнішніх факторів.

Експорт рибної продукції – вивезення продукції аквакультури за межі країни для реалізації на міжнародних ринках.

I

Інноваційний менеджмент – система управління, спрямована на впровадження новітніх технологій, продуктів і рішень.

Інвестиції в аквакультуру – вкладення фінансових ресурсів у розвиток підприємств галузі.

Інформаційні технології в аквакультурі – цифрові інструменти для моніторингу та управління виробництвом.

Інтелектуальні системи управління – системи, що використовують елементи штучного інтелекту для прийняття рішень.

K

Конкурентоспроможність продукції – здатність продукції відповідати вимогам ринку та перевищувати аналоги.

L

Логістика рибної продукції – організація транспортування, зберігання та реалізації продукції.

M

Менеджмент у рибному господарстві – система управління виробництвом, ресурсами та збутом у галузі.

Маркетинг рибної продукції – діяльність щодо дослідження ринку та просування продукції.

O

Організаційна структура управління – розподіл функцій і відповідальності в межах підприємства.

Оцінка ресурсного потенціалу – визначення можливостей використання ресурсів підприємства.

П

Продовольча безпека – стан забезпечення населення достатньою кількістю якісної їжі.

Продуктивність праці – обсяг продукції, вироблений одним працівником за одиницю часу.

Планування в аквакультурі – процес визначення цілей і шляхів розвитку підприємства.

Попит на рибну продукцію – потреба споживачів у продукції, забезпечена платоспроможністю.

Пропозиція рибної продукції – обсяг продукції, що пропонується виробниками на ринку.

P

Рибне господарство – галузь економіки, що включає вилов, вирощування, переробку та реалізацію водних біоресурсів.

Ринок продукції аквакультури – система економічних відносин між виробниками та споживачами.

Раціональне використання біоресурсів – ефективне використання ресурсів із забезпеченням їх відтворення.

Рентабельність виробництва – показник прибутковості підприємства.

Ризики в аквакультурі – можливість виникнення втрат у процесі господарської діяльності.

Ресурсозбереження – система заходів щодо економного використання ресурсів.

С

Система управління якістю – сукупність методів забезпечення відповідності продукції стандартам.

Собівартість продукції – сукупні витрати на виробництво і реалізацію.

Сталий розвиток – баланс економічних, соціальних та екологічних факторів розвитку.

Спільна рибна політика ЄС – система правил Європейський Союз щодо управління рибними ресурсами.

Т

Технологічний менеджмент – управління виробничими процесами із застосуванням сучасних технологій.

У

Управління ризиками – процес виявлення, оцінки та мінімізації ризиків.

Стале рибальство – ведення діяльності без виснаження природних ресурсів.

Ф

Фінансові ресурси підприємства – грошові кошти, що забезпечують діяльність підприємства.

Ц

Ціноутворення – процес формування цін під впливом ринкових факторів.

Цифровізація аквакультури – впровадження цифрових технологій у виробництво та управління.

Я

Якість продукції аквакультури – сукупність властивостей, що визначають її споживчу цінність.

7. Навчально–методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Економіка рибогосподарської галузі»: <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=5018>

2. Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» для підготовки студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура». К.: НУБіП України. 2023. 84 с. Рекомендовано до видання вченою радою факультету тваринництва та водних біоресурсів (протокол 9 № від 18 травня 2023 року).

3. Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка у тваринництві» для підготовки студентів ОС «Бакалавр», спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». К.: НУБіП України. 2023. 150 с.

4. Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Економіка рибогосподарської галузі: робочий зошит для виконання індивідуальних завдань студентами ОС «Магістр» спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура». К.: НУБіП України. 2022. 89 с.

5. Рекомендації з виробництва веслоноса в умовах трансформації продовольчих систем та використання конкурентних переваг. Посібник: К.: НУБіП України. 2024. 58 с. Укладачі: Шарило Ю. Є., Заленська Є. А., Тишечко А. В., Плічко В. Ф., Поплавська О. С., Вдовенко Н. М., Вознюк Л. К. Схвалено Науково–технічною радою Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм (протокол № 2 від 15.05.2024 р.), рекомендовано до друку науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 9 від 14.02.2024 р.), схвалено ДУ «Методично–технологічний центр з аквакультури» Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм (протокол № 15 від 16.04.2024 р.).

6. Рекомендації щодо надання державної підтримки на рибопосадковий матеріал і обладнання для розвитку ринку продукції аквакультури. Укладачі: Шарило Ю. Є., Заленська Є. А., Шевель О. О., Плічко В. Ф., Поплавська О. С., Вдовенко Н. М., Медведенко Л. К.К.: НУБіП України. 2024. 42 с. Рекомендовано до друку науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 09 від 20.05.2024 р.), Схвалено ДУ «Методично–технологічний центр з аквакультури» Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм (протокол № 8 від 27.02.2024 р.). URL: https://darg.gov.ua/files/28/06_11_2024_derz_pidtrimka.pdf

7. Інструменти регулювання та механізми реалізації комбінованих технологічних рішень виробництва австралійського червоноклешневого рака в умовах зростання попиту на нішеву продукцію. Посібник. Коваленко Б. Ю., Вдовенко Н. М., Шарило Ю. Є., Плічко В. Ф., Дмитришин Р. А., Коваль В. В., Андрущенко А. В., Павленко Н. Г. К.: НУБіП України. 2023. 26 с. Схвалено Науково–технічною радою Державного агентства меліорації та рибного господарства України (протокол № 02 від 21.06.2023 р.), Рекомендовано до друку науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 15.06.2023 р.). URL: https://darg.gov.ua/files/24/08_01_2023_rak.pdf

8. Практичні рекомендації щодо виробництва кефалевих видів риб з використанням інструментів впливу на економічні та виробничі складові в умовах надзвичайних викликів для продовольчої безпеки. Посібник. Укладачі: Шарило Ю. Є., Вдовенко Н. М., Бабир А. М., Коваленко Б. Ю., Федоренко М. О., Дмитришин Р. А., Боярчук С. В., Коваль В. В., Герасимчук В. В.К.: НУБіП України. 2022. 31 с. Рекомендовано до друку науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 6 від 13.04.2022 р.), БУ «Методично–технологічний центр з аквакультури» Державного агентства меліорації та рибного господарства України (протокол № 5 від 12.04.2022 р.). URL: <https://surl.li/omtdlj>

9. Регулювання розвитку аквакультури Туреччини на конкурентних технологіях формування пропозиції нішевої продукції та принципах ресурсозбереження й екосистемного підходу. Посібник. К.: НУБіП України. 2022. 28 с. Укладачі: Федоренко М. О., Шарило Ю. Є., Вдовенко Н. М., Поплавська О. С., Герасимчук В. В., Томілін О. О., Коробова Н. М., Коваленко Б. Ю. Рекомендовано до друку науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 7 від 20.04.2022 р.) Схвалено БУ «Методично–технологічний центр з аквакультури» Державного агентства меліорації та рибного господарства України (протокол № 5 від 12.04.2022 р.). Режим доступу: https://darg.gov.ua/files/22/11_01_turk.pdf

10. Практичні рекомендації щодо виробництва райдужної форелі в умовах зростання попиту на технології циркулярної економіки. Посібник. К.: НУБіП України. 2022. 79 с. Укладачі: Шарило Ю. Є., Федоренко М. О., Вдовенко Н. М., Бабир А. М., Герасимчук В. В., Дмитришин Р. А., Боярчук С. В., Маргасова В. Г., Коновалов Р. І., Коваленко Б. Ю. Рекомендовано до друку науковою радою економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 16.02.2022 р.) Бюджетною установою «Методично–технологічний центр з аквакультури» Державного агентства меліорації та рибного господарства України (протокол № 15 від 09.08.2022 р.). Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u375/_druk_rayduzhna_forel.pdf

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Vdovenko N., Shaposhnykova I., Krylov D., Pereguda Yu., Adamenko S., Shut S. Institutional Environment of State Regulation of Business in The Conditions of The Closed Cycle Transformation of The National Economy. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2024. Vol. 46. Issue 2. P. 183–189. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2024.19>

2. Маргасова В. Г., Вдовенко Н. М., Коваль В. В. Державне регулювання розвитку ринку риби та органічної продукції аквакультури в Україні й світі.

Український журнал прикладної економіки та техніки. № 3. 2023. С. 366–371.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-53>

3. Коваль В. В., Маргасова В. Г., Вдовенко Н. М. Перспективи адаптації зарубіжного досвіду державного регулювання розвитку рибного господарства та аквакультури до умов вітчизняного ринку. Академічні візії. 2023. № 24. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10199767>

4. Popova O., Koval V., Vdovenko N., Sedikova I., Nesenenko P., Mikhno I. Environmental footprinting of agri-food products traded in the European market. *Frontiers in Environmental Science*. Vol. 10. 2022.

5. Шарило Ю. Є., Вдовенко Н. М., Боярчук С. В., Герасимчук В. В., Коновалов Р. І. Інструментарій регулювання ринку кормів у контексті забезпечення конкурентоспроможності та розвитку сільських територій. Економічний аналіз. 2022. Т. 32. № 2. С. 216–227. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2022.02.216>

6. Ложачевська О. М., Вдовенко Н. М., Родченко С. С., Ігнатюк В. В. Управління системою адаптивного стратегічного планування інноваційно орієнтованого конкурентоспроможного підприємства в умовах глобалізації та COVID-19. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 1 (248). С. 53–60.

7. Вдовенко Н. М., Сухомлин Л. В., Бачкір І. Г., Гнатенко І. А. Управлінські засади моделювання державних пріоритетів в інноваційній економіці: диверсифікація підприємницької діяльності та адаптування ринку. Економіка та держава. 2021. № 9. С. 19–23. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.9.19

8. Vdovenko N., Poplavska O., Sinenok I. Ensuring food security of the state on the basis of implementation of basic instruments of import substitution of products in the industries of the national economy. *Innovative Economics and Management*. 2021. Vol. 8. № 1. P. 116–131. DOI: 10.46361/2449-2604.8.1.2021.116-131

9. Вдовенко Н. М., Барна М. Ю., Коробова Н. М. Вплив циркулярної економіки на механізм регулювання процесу біоекономіки ресурсозбереження з використанням водних, рибних і земельних ресурсів. Біоекономіка та аграрний

бізнес. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. № 4. Т. 11. 2020. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy2020.04.003>

10. Федоренко М. О., Вдовенко Н. М., Павлюк С. С., Дюдяєва О. А. Базові засади розвитку рибальства та аквакультури в умовах трансформаційних процесів. Водні біоресурси та аквакультура. 2020. Вип. 2. С. 47–57. URL: <https://cutt.ly/tc2neED>

11. Вдовенко Н. М., Павленко М. М., Сіненко І. О. Організаційно–економічні засади розвитку рибальства й аквакультури в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 221–228. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-221-228>

12. Снітко Є. О., Завгородня Є. Є., Вдовенко Н. М., Лопушинська О. В. Теоретичні засади менеджменту ресурсозбереження. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Економічні науки. 2021. Вип. 2. С. 28–37. DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2021-2-28-37>

13. Механізм забезпечення конкурентоспроможності рибальства та аквакультури України: [колективна монографія]. Вдовенко Н. М., Кваша С. М., Богач Л. В., Шарило Ю. Є., Павленко М. М. За ред. проф. Вдовенко Н. М. К.: НУБіП України, 2019. 294 с.

14. Конкурентоспроможність рибного господарства України в нових умовах функціонування національної економіки: [колективна монографія]. Вдовенко Н. М., Варшавська Н. Г., Гечбаія Б. Н., Михальчишина Л. Г., Павленко М. М., Шарило Ю. Є., Шепелев С. С. Глобус. Х.: 2020. 328 с.

15. Збірник технологій виробництва різних видів риби з використанням інструментів впливу на попит та пропозицію риби, інших водних живих ресурсів для забезпечення конкурентних переваг рибного господарства. Довідник. К.: НУБіП України. 2021. 172 с.

16. Водний кодекс України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

17. Земельний кодекс України. Закон України. № 2768–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276814#Text>.

18. Про аквакультуру: Закон України. № 5293–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293–17.4>.

19. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України. № 3677–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677–17>.

20. Про тваринний світ: Закон України. № 2894–III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894–14>

21. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України. № 486–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486–15>.

22. Про оренду землі: Закон України (в редакції від 06.05.2023 р.) № 161–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161–14#Text>.

23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення порядку передачі в оренду водних об'єктів у комплексі з земельними ділянками: Закон України від 04.11.2020 р. № 963–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/963–20>.

24. Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 р. № 402–р. URL: <https://surl.lt/dqytiw>

25. Про затвердження Правил любительського і спортивного рибальства: наказ Мінагрополітики від 19.09.2022 р. № 700. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1412–22#Text>

Підписано до друку 05.05.26
Ум. друк. арк. 1,2
Наклад 50 прим.

Формат 60x84\16
Зам. № 260265

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі НУБіП України
вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041
тел.: 527-81-55